

# אשרי האיש

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק כ"ד טבת תשפ"א

פרשת שמות

גליון תס"ז

שנה עשירית

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

גליון מורחב ששה עמודים  
ליוני חב"ה ק"ה י"ט  
מפורסם בגליון המדויק והקפדני קודמא

## מפי ספרים וסופרים

### "בכל דרכיך דעהו"

בחרו ללכת עם השי"ת בדרכיהם, וכשהולכים עם בורא עולם אין הגיון, וגם תשובה חסרת דעה וכסתלית שכזו מתקבלת!!!

וקא עבידנא מעשה שקרה לפני כ- 75 שנים. באדם יהודי שהיה מקורב למלך הונגריה מאוד מאוד. ויום אחד בעת סעודה בבית המלוכה העניק לאותו אדם מקל הליכה כשבראשו צלב מכסף רח"ל.

לאחר הסעודה כל הדרך וגם כשהגיע הרב לביתו, לא שקט לרגע ממחשבותיו מה לעשות, הרי זה אסור. ואם יוריד את הראש של המקל, אז המלך יחפש את זה, "מה עושים" חשב לעצמו ללא הפסק. החילט אותו רב ללכת עם הקב"ה ולהוריד את הצלב מהמקל.

לאחר כחודש נתיקימה פגישה נוספת, וראה המלך שהמקל ללא הצלב. שאל אותו המלך למה הוא הוריד את הצלב? הרב הסביר למלך שהמקל היה ארוך מדי והוא היה חייב לקצר אותו. המלך ההמום היקשה: אז למה חתכת את המקל מלמטה?! הרב השיב בקור רוח: מלמטה זה היה בסדר כי זה הגיע לרצפה... הבעיה הייתה מלמעלה שזה היה ארוך מדי... והמלך קיבל את התשובה...

ללמדך שאם המיילדות היו נמנעים מציווי המלך מסיבות מיוחדות, או שמתוך רחמנות היו צריכים למצוא תירוץ טוב... אז לא היה הולך טוב, אבל היות כי בחרו ללכת עם ה', אז גם תשובה ללא הגיון יכולה להתקבל באוזניו של אפילו מלך גדול, ללא בעיות!

דבר פלא רואים אנו בפרשת השבוע. כשהמיילדות נקראות אל פרעה על שלא הרגו את הילדים כמו שציוו עליהם לעשות, הם באות בתירוץ תמוה "כי חיות הנה בטרם תבוא אליהן המיילדות וילדו". לכאורה לפי המובן השאלה המתבקשת של פרעה הייתה צריכה להיות אם כן ממה אתן מתפרנסות?! אך פלא הוא שפרעה מקבל את התשובה!

ואפשר להסביר בדמיון. משל לאדם כפרי מאחד המדינות המצוצמות, שלא יודעים מה זה חשמל ומה זה מים, הם יודעים שהולכים לישון בשעת שקיעת החמה וקמים מיד בזריחה הראשונה של החמה, ושצריך מים הולכים לבאר, ועוד כל מיני דברים שלא התקדמו, ונשארו לימים רבים.

עלה במחשבתו לעלות ארצה, וממחשבה למעשה עשה זאת. חיפש עבודה מתאימה, ולאחר שמצא משרד ששם ככל הנראה, עפ"י עצת אנשים וחברים שם ימצא את מבוקשתו על הצד היותר טוב. שאלו אותו: לאדוני יש מקצוע? ענה: בודאי, ואפילו זה יביא לי פרנסה בשפע. שאלו אותו: ומה המקצוע? "מכונאי רכב מומחה" הפטיר הלה בגאווה. שאלו אותו: ובאיזה סוגי מכוניות משתמשים מאיפה שהגעת? "אצלינו נוסעים עם סוס וחמור..." כמובן שמשם שלחו אותו מיד דבר ראשון לרופא לבדוק אותו אם הוא בכלל מדבר בהגיון...

כן הוא הנמשל: שני מיילדות בכירות בעלות מעמד מיוחד, רם ונישא, שמתפרנסות בכבוד רב מהמקצוע, טוענות שאין עבודה? היתכן?! כיצד פרעה קיבל תשובה ללא הגיון, חסר דעה שכזו?! התשובה היא: המיילדות

## אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

עצה אלא לצעוק ממקור לבם באמת אבא הושיעא נא, או אם אינם יכולים לזעוק גם זהו יצעקו עכ"פ מקירות הלב קול פשוט, אוי ווי בלי שום חיתוך דיבור, ואז השי"ת ברחמיו ודאי יופיע עליהם אור פניו זממזוקותיהם יצילם! (אמרי מנחם)

**הכח שיש הכח בשבת קודש לעשות**

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש... (א, א).  
בבע"ט כתב לרמו, א"ת יעקב איש ס"ת למפרע שבת, והמכוון בזה כדאיתא בספח"ק ישמח ישראל (פרשה זו אות א') שבשב"ק אפשר להתעורר ולהרגיש הנשמה שהיא חלק יעקב, וזהו א"ת יעקב, וכן לזכות לירא"ש להיות איש בבחי' ירא שבת (תיקו"ז ה:).

וכתב עוד שם, 'ישראל הבאים' ר"ת וס"ת מילה, לומר לך שבשביל שבת ומילה ששמרו במצרים נגאלו, והרמו שבכח שבת ומילה יכולים לזכות לצאת מהמצרים.

**ע"י אמונה ניגאל במהרה**

ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני וגו' (ד, ל"א).  
וי"ל הדנה בזמן שההסתר גדול כ"ב והחושך מכסה ארץ עיקר עבודת ישראל הוא, להאמין באמונה שלימה בהשגחה הפרטית, ובזכות זה נזכה לגאולה שלימה, וכן היה במצרים שהיו במ"ט שערי טומאה ואעפ"כ כתוב ויאמן העם שהם האמינו בהשי"ת, ובזכות זה וישמעו כי פקד ה' את בני, כלומר שהבינו שהקב"ה נמצא בכ"א מישראל בבחי' פקדון, כי השי"ת נמצא בכ"א מישראל באיזה מצב שהוא נמצא ובכל צרתם לו צר (ישעיה ס"ג, ט) ועי"ז זכו לגאולה שלימה. (עקידת יצחק)

### "ומבור גלות דלינו ועלינו..."

ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב.  
כלומר דאם אדם מישראל יהיה למטה מאוד בשאול תחתית ר"ל, אני ארומם אותו מעלה מעלה. בבחי' רחמים בלי צמצום כלל, וזה אשר לא יספר כלומר בלי צמצום, שהמספר הוא בבחי' צמצום וזה הפי' מרוב, דאותיות מרוב הם בגי' רחס. (אמונת משה)

### "ויצעקו אל ה' בצר להם"

את יעקב איש. בעה"ט: בס"ת שבת.  
הרמוז בזה כי בכח קדושת שב"ק יכולים לבוא לתשובה על פגה"ב, אשר מחמתו בא הגלות והשמדון, ע"י צעקה אמיתית מפנימיות הלב.  
וז"ב הכתוב שאנו אומרים בתחילת השבת (תהילים ק"ז ד'-ו') תעו במדבר בשימון דרך עיר מושב לא מצאו וגו', ויצעקו אל ה' בצר להם ממזקותיהם יצילם, 'תעו במדבר בשימון דרך' היינו שבאו לבחי' שמדון שהוא פגם הברית רח"ל, עיר מושב לא מצאו, עיר הוא בינה (קהלת יעקב ערך עיר), שהוא בחי' תשובה, עדה"כ (ישעיה ו', י) ולכבו ביין ושב, ר"ל שלא מצאו תשובה על חטא זה, כי אין התשובה מועלת לו, ע"כ עצתם, ויצעקו אל ה' בצר להם' פי' שאין להם שום

**תורה אפשר להשיג רק ע"י הכנעה**

ותתצב אחותו מרחקו לדעה מה יעשה לו (ב, ד').  
הנה הגאון האלקי היהודי הק' מפרשיסחא זצוקללה"ה דיבר בקדשו ותתצב אחותו, היינו התורה שנקראת אחותו עדה"כ (משלי ז', ד) אמור לחכמה אחותי את, אם היא מתיצבת, מרחוק לדעה, היינו הת"ח שנקרא דעה. העצה, מה יעשה לו, שישפיל עצמו בחי' מה, וזה עצה להשיג התורה. ובפשוט מבואר כי מים יעשה תורה, מה מים מניחין מקום גבוה והולכים למקום נמוך אף ד"ת כן (תענית ז'. ע"ש), הן אמת כי בהר יש ג"כ מים אבל אין נשאריין שם כי משם יורדין למקום נמוך, וכיון שמשפיל דעתו אז זוכה לתורה (וע' פסחים ס"ו:), ולכן הת"ח נקרא דעה, כי לומד התורה שנקראת תורה ע"ש שמורה הדרך איך להתנהג, עדה"כ (ישעיה ב"ח, ט) את מי יורה דעה, ולומד הדעת מתוך התורה, ודעת א"א להשיג כי אם ע"י הכנעה, שידוע שאין לו בעצמו כלום, רק אתה חונן לאדם דעת מאוצר מתנת חנם, ועי"ז נתן לו השי"ת דעת.

(ישמח ישראל, וראה עוד פה בעלון (במרגניא דיצחק) בשם בעל ה"נועם אלימלך" שמדבר בעניין שעוסקים בתורה צריכים עם הכנעה)

# ווארט

## “אמרו צדיק כי טוב הוא”

ויגדל משה ויצא אל אחיו (ב', י"א). יבואר ע"פ מ"ש בתנא דבי אליהו (פרק ד') מפני מה זכה משה וכו' מפני שכל ימיו היה מתאנה על כבודו ית"ש ועל כבודן של ישראל. כאשר כבר דברנו מזה כי מראשית בריאת העולם היה כן רצונו ית"ש שיהיה הצדיק הדור אשר על פיו יצאו ויבואו כל השפעות טובות לעולם וז"ש (תהלים קי"ב, ד') חנון ורחום וצדיק. האמנם כי הקב"ה הוא חנון ורחום צריך ג"כ עוד לצדיק. ועיקר מעלת הצדיק כשהוא מקושר באהבת ישראל שיהיה כל אחד ואחד מבני נדמה לו כאחיו, וכמ"ש (ויקרא ז', י') וכל מנחה בלולה בשמן וחרובה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו. ופרש"י בלולה בשמן זה מנחת נדבה - וחרובה זה מנחת חוטא. לכל בני אהרן שהם הממשיכים חסד בעולם בבחי' צדיק הדור. שצריך להיות כל אחד כאחיו, אף אם הוא חוטא צריך לכפר עליו ולהשפיע עליו טובות. וז"פ הפ' "ויגדל משה" זה הוא גדולתו של משה במה שיצא אל אחיו, שהיה כל אחד מבני בעיניו כאחיו ממש לחוס עליו כנ"ל. וזה כוונת ר"י מה שפי' (שמות ב', י"א) ראשון לקומה והשני לגדולה שזהו גדולתו של משה ע"י אהבת ישראל כנ"ל.

(תפארת שלמה)

## מרגניתא דיצחק פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל נלב"ע ו' סיון תשע"ד

גלות השכינה גדול מבחי' השנית. כי כל ישראל מחוייב להצטער ע"ז. והנה במצרים כשהשיב פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו וגו' (ב', ב'), היה חילול ה', וידוע דברי רז"ל (ספרי ב') כל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה. והענין "כה" הוא שמספר הנבואה שמקבל מהש"ת ו"זה" הוא דבר ה' בעצמו כמו שארז"ל שכינה מדברת מתוך גרונו של משה (עיין זוה"ק ח"ב רל"ב). והנה אם היה שליח אחר במצרים לא משה רבינו, אם מרע"ה היה משיבו מי ה', הגם שהיה חילול השם, אך לא כ"כ, כי היה מקום לתלות שליח הוא דעוית שלא אמר לו השליחות כראוי. אמנם אצל משה שהיתה שכינה מדברת מתוך גרונו אין חילול ה' גדול מזה.

ומעתה יבואר הכתוב "וישב משה וגו' למה הרעתה לעם הזה", היינו שנצטער על צרת ישראל. והשנית למה זה שלחנני, זה דוקא ששלחנני בבחי' זה, ויש חילול ה' גדול. וזה שפירש"י למה הרעתה וגו'. וא"ת מה איכפת לך כלומר מה עיקר הצער שלך איזה מהן יותר, והשיב קובל אני על ששלחנני, כי בחי' היה שכינה מדברת מתוך גרונו כמבואר, ודו"ק.

(תולדות אהרן לרה"ק ר' אהרן מדיטוויץ)

ותפתח ותראהו. פרש"י שראתה עמו שכינה. יש להתבונן מאין הבינה זאת. אך הנה ידוע (תנא דבי אליהו רבה, פרק י"ח) כי הלומד תורה לשמה שכינה שרויה עמו, והבחינה בזה אם על ידי לימודו בא לו יראת שמים, כמו שאמר הרמב"ן ז"ל לבנו "וכאשר תתנהג במדת הענוה... אז תשרה עליך רוח השכינה וזו כבודה וחיי עולם הבא", כי זה היראת שמים מהשכינה אשר עליו. וזה שאמר ותפתח ותראהו לשון יראה, דע"י שפתחה באה עליה יראה, ופרש"י מאין ראתה לזה כי ראתה עמו שכינה, ראתה לשון יראה, מחמת שעמו שכינה, וק"ל.

(תפארת שלמה ומסיים: שכעין זה שמע (בפרשת בשלח) מאמר הגמרא (עיין מכללת בשלח ט"ז, ב) ראתה שפחה על הים לשון יראה, כי גם הספרא אהרא שנקראת שפחה נפל עליה והוא ופחד מחדר גאווה)

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד (א', ב'). פרו י"ל הוא לשון פרות וישרצו. דהנה כתיב ישרצו המים נפש חיה ועוף יעופף על הארץ יש לומר הפרוש דעיקר הוא באדם יסוד המים מהארבע היסודות שבאדם ומים נקרא התורה ורוצה לומר שצוה ה' יתברך שבעסק התורה יהיה בהכנעה וזה רמז ישרצו דהיינו דבר השורץ על הארץ בנמוך והכנעה, נפש חיה פירוש ועל ידי זה יהיה לו חיות לנפשו ועוף יעופף על הארץ, רוצה לומר שגם הגוף והחומר של אדם יעופף ויעלה בקדושה רבה וזהו וישרצו היינו שיהיה להם הכנעה כנ"ל. (נועם אלימלך)

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה (א', א'). סופי תיבות של ואלה שמות בני ישראל הבאים הם: תהלים, לרמז, שבכל הצרות והמצוקות (הרמזו במלת מצרים, לשון מיצר) יש להשתמש בספר התהילים ועל ידי כך תבוא הישועה.

וכאשר יענו אותו בן ירבה וכן יפרוץ וגו' (א', י"ב). יש לפרש ע"פ המבואר בספרי מהר"ל מפראג זצ"ל, ששלימות עם ישראל הוא שש מאות אלף איש, ומקודם שהגיעו כלל ישראל למספר זה לא היו יכולים לצאת ממצרים (וכמו העובר שאין יוצא מרחם אמו רק כשנשלם גופו לגמרי). וא"כ מכיון שקושי השעבוד השלים לד' מאות שנה, ע"כ היה צריך שיגדל יותר הריבוי בבני ישראל, כדי שגיעו למספר שש מאות אלף, מאילו היו בני ישראל במצרים ארבע מאות שנה. ולפי"ז י"ל: כאשר יענו אותה, לפי מה שעיינו את בני וקיצרו ימי שהותם במצרים, בן ירבה וכן יפרוץ, כדי שיהיו סך שש מאות אלף איש ביציאת מצרים.

ויגדל משה ויצא אל אחיו וגו' (ב', י"א). במדרש איתא: נתגדל שלא כדרך כל העולם. יש לפרש כי טבע העולם ילד יהודי שנתגדל בחצר המלך ונעשה בן בית לא יצא לראות בצרות אחיו, אבל משה רבינו נתגדל שלא כדרך כל העולם.

(אמירה יפה, בשם אחד מן המגידים)

אכן נודע הדבר. י"ל דלמה אמר הכתוב "ויפן כה וכה" בכפילות לשון, דר"ל ב' הבטות הביט, א' בענייני גשמיות - להתחבא שלא יראו אותו ויוודע למלך, ושניה בעיני ההשגה, דהיינו שלא יצא ממנו איש שעתידי להתגיר, ע"כ כפל כה וכה. ועל שניהם נאמר וירא כי אין איש. ועתה כיון כי הבין שנודע הדבר וטעה בראותו בגשמיות מכ"ש שיש לחוש בטעותו בעיני ההשגה, כי לכאורה אפשר להיות שעתידין צדיקים לצאת ממנו, ושלא כדיון הרגו. ע"כ פחד מפני פרעה שלא יעמוד לו זכות להצילו וקבל גלות על עצמו. ויש בכאן רמז כי היה במשה רבינו ע"ה כלול חסד מדת הכהן וגם דין מדת הלוי, ואלו היה עתיד לצאת מן המצרי גר א' היה משה רבינו ע"ה מתחסד עמו. אבל עכשיו ניהג עמו בדין על כן וירא כי אין איש, דהיינו שניהג עמו במידת הדין כליו, ורמז לזה ש'המצרי ויטמנה בחול' ס"ת אותיות לוי.

(חתם סופר)

ואלה שמות מוסיף על הראשונים דאיתא במדרש שנמשלו לכוכבים דכתיב לכולם שמות יקרא, ופעם אחת כתב בשם וקרא. יש להקדים עפ"י מה שידוע שלכל אחד יש כמה מיני שמות לפי ההתחלפות בשליחות כדאיתא כי כל מלאך שמתנה שמו לפי השליחות, וזה ביאור הכתוב 'שמות יקרא'. ואעפ"כ כתב 'בשם יקרא' שכל התחלפות השמות שם כלולים בשם אחד והוא משתנה בחילופים וצירופים משונים כפי השליחות. וכמו כן בני ישראל שיש לכ"א שם מיוחד שע"ז נברא, ומ"מ יש לו כמה מיני שינויים. וכן היה בשמות השבטים. ולכן נמנו כאן באותן השמות, שזה היה על כוונה אחרת, כדאיתא במדרש על שם גאולתן נקרא כאן שהוא כמ"ש שאותן השמות בעצמם בשעת הגלות נשתנו לשימוש אחר. ובאמת הגלות הוא להוציא כח הנשמות אל הפועל כי כל נשמה צריכה להוציא כחה אל הפועל, וע"י גלות משתנות כוחות הנשמה באופנים שונים ולכן שורש שם גלות מענין התגלות כמו גל וגלגל שמתהפך האדם ע"י הנסיונות, עד שמוציא מכח אל הפועל של הארת הנפש ונשמה, ובאמת מעלה יתירה. וז"ש ואלה שמות מוסיף על הראשונים כי דוקא ע"י גלות נתגדלו ונתבררו אותן השמות בתוספות מרובה אל השלימות כמ"ש. ומעין זה נמצא בכל איש ישראל שיש לכ"א שם מיוחד איתא ששמה הוא כאזכרה בגולין. כי באמת הנשמה היא אלתיות מיוחדת לכל נפש ונפש. והוא שמו שעליו נברא. שם גימטריא ספר. ואותן האותיות שחקק הקב"ה בו צריכין להתברר בכמה כיסופים ואופנים עד שיוציא מכח אל הפועל כח הנשמה ואותיות המיוחדים אליו.

כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשי. כתוב (נ"ך משלי י"ז) גם ענוש לצדיק לא טוב, וביאור הכתוב הוא דרשע השונא לצדיק ומרע לו, אי אפשר שהש"ת ינקום מהרשע כל עוד שהצדיק אינו מוחל לו, וכשהצדיק מוחל לו ואינו חפץ בנקמת הרשע אז נוקם הש"ת ברשע. וזהו גם ענוש, ר"ל אמת הוא הענוש לרשע, בשעה שלצדיק לא טוב, דהיינו כשאינו טוב בעיני הצדיק שינקום הש"ת מהרשע אז הוא הנקמה. וזה ביאור הכתוב "כי את כל האנשים המבקשים את נפשך".

(בת תורה. מובא בשם הצדיק הר"ח ר' נחום זל"ה בשם הבעש"ט)

וישב משה אל ה' ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחנני (ב' כ"ד) ופרש"י ואם תאמר מה אכפת לך קובל אני על ששלחנני. והדברים תמוהים ששואל מה אכפת לך, היעלה על הדעת שמשעה הצדיק לא יצטער מצרת ישראל, וביותר תמוה אומרו "קובל אני על ששלחנני" משמע שבאמת לא אכפת לי אך קובל אני וכו'. גם בכתוב לכאורה "זה" מיותר והיה ראוי לומר "למה שלחנני".

ונ"ל כי הנה הצדיק בעת הגלות יש לו שני בחינות צער א' התגלות השכינה כביכול ששמו כביכול מחולל בין האומות, והשנית בעת צרת ישראל ובדאי צער

# זכור אהבת קדומים

יריעה מיוחדת לרגל יו"ד קדישא דכ"ק "מאורן של ישראל" מרן רבי ירחמיאל ישראל יצחק בן כ"ק מרן רבי יחיאל - אדמו"ר הזקן בעל הספה"ק "ישמח ישראל" - כ"ט טבת

## הר"ר יהודה משה מקובר שליט"א

שהבוב"ה הוא המהווה כל היותו ומסבב כל הסיבות ודורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו, ומסתמא עוד לא בא מועד ועת לגאולתם, ומצפה ומקוה ומיחל אני לישועת ד' עד מהרה שישקוף וירחם ד' עליהם.

ומוסיף רבינו (שם): ומזה נובל לדעת להשכיל מוסר ודרך לעבודת ד' ולצפות לישועה, וצא ולמד מיעקב אבינו ע"ה כשראה כל הרפתקאות והגלים והצרות שיעברו על בניו שבכל יום יהיה קללתו מרובה חבירו ח"ו, וכשראה את שמשון ניהם את נפשו וסבר שהוא מלך המשיח וקץ שם לחשך, ועב"ז כשראה אותו שמות אמר לישועתך קייתי ה' ולא נסוג אחור, והיה מחזק את עצמו בהתחזקות אמיתי ואמר לישועתך קייתי, ומסתמא אינם כדאים וראויים וד לישועת ד', כמו בן בעת התגבר הדינים ח"ו על האדם ר"ל, ובעת התגברות הצרות שא"א לסבול עוד ועומד לככה ח"ו, הושב בדעתו שבוודאי הוא עת הישוע ועת צרה היא ליעקב וממנה ישוע, ועב"ז אם לדאבון לב ח"ו מתגברים עוד היסורים בל יתערם ויהרהר, ובפרט שיאמר לנפשו נושא ח"ו, רק יקוה ויחזור ויקוה ויאמץ את נפשו בד' כי חסדי ה' לא תמנו ולא ידה ממנו נדה ולא יאבד ניצוץ מישראל ח"ו.

ובספרו הק' (חנוכה אות נ) נותן לנו רבינו הק' דרך להתחזק בעבודת ה', זה ע"י שנידע שכל עבודתנו ועשייתנו היא רק ממנו יתברך, וזלשק: וכמאמר הה"ק א"א מוהר"ב זצלה"ה על (תהלים ק"ח, י"ט) פתחו לי שערי צדק וגו' זה השער וגו'. וזה הוא הפ' /מאת ד' היתה זאת (תהלים ק"ח, כ"ג), היינו שמאת ד' היתה ההתגלות, אבל בעינינו עוד נפלא היא, כי לא הגענו עוד לידע ולהכנס לראות עיומק הענין. וכמאמר א"א"ז (כ"ק מרן אדמו"ר רש"פ מגריצא זי"ע) על טוב טעם... וכן בכל הענינים אף שיש לאדם דבר מה, אעפ"כ ידע כי ענין לו כלום, ומה שיש לו אינו שלו, ובחפ"ד ה' הכל קשורה. וזה הוא כבוד את ד' מהונך (משלי ג, ט) אל תאמר מהונך אלא ממה שחנך אפילו מקול ערב (עיינן רש"י, שם). היינו שיש לך רק מתנת היום ותצדק ותתפלל לו, וכפי שמובא ברש"י (שם) אל תקרי הונך היינו שיש לך, אלא מגרינך שתתפלל ותבקש רחמים מד' שיתן לך ויסיף לך, שהכל שלו ולד' הארץ ומלוואה.

ובפרשת משפטים (אות א') מדבר רבינו הק' על הענין של אחדות ואהבת ריעים, ושם הוא מבי בשם הספה"ק דא"י יכול איש מישראל לקיים את כל התרי"ג מצוות, והרי יש מצוות שרק כהנים ולויים וכדומה יכולים לעשות, והעצה לזה היא אכן ע"י אהבת רעים ממש בגופו ונפשו ממיאל כל התרי"ג מצוות הנעשים ע"י כלל ישראל על שם אחיהם יקרא, עם כל אחד ואחד יקרא בשם מקיים כל המצוות, כי כל ישראל המה בבחי' קומת אד"ה" וממש לנוף אחד יחשב, אם אין ביניהם דבר חוצץ לעשות פירוד ביניהם, עכ"ל"ק. יעזור השי"ת שנוכח להדבק בדרכיו של רבינו ולהתחזק באמונה ואהבת ריעים, אמן ואמן.

## הרה"ח ר' אהרן פרלוב שליט"א

### בעמח"ס "זכרונם לברכה"

הרבנים הצדיקים וזקני החסידים, בראשות בני רבינו הקדוש מביאלה, והכתירו את בנו, בעל ה"ישמח ישראל", לאדמו"ר וראש בני ישראל.

מגודל ענוותנותו, לא ראה עצמו ראוי לאותה איצטלה, רק בכח ירושת אבות, כפי שאמר על עצמו פעמים מספר. התפרסם באהבת ישראל שבערה בקרבו, ובגודל חכמתו.

מכל פולין נהרו אלפים רבים של חסידים לדרוש דבר השם, ולשאול עצה מפיו הקדוש. בשנתו האחרונות נאלץ, מחמת ריבוי הבאים, לקבל קהל במשך רוב שעות היממה. בעת חוליו, כאשר הגיעו לבקש עבורו אצל ידידו, האדמו"ר בעל ה"אבני נזר" מסוכצ'וב, נענה ואמר "מה הפלא שהוא חולה, הרי הוא רבי שבע עשרה שעות מדי יום ביומו".

נסתלק בעו"ח שבט שנת תר"ע, ומנוחתו כבוד בעירו אלכסנדר.

שנפטר באלכסנדר הרה"ק וכו' בעל ישמח ישראל זצ"ל ה' הוא (הגאון מקוטנא) בסאכטשאב אצל חו"ז רבינו הקדוש (בעל "אבני נזר" זי"ע) זצ"ל, ודיבר עמו חו"ז הרבה מהרה"ק הנפטר הנ"ל (ה"ישמח ישראל" זי"ע) והפליג בשבחו ובכה עליו מאד, ואמר כי עכשיו ה' העולם נצרך אותו ביותר וה' אז ארבעים יום קודם הסתלקותו של רבינו הק' (ה"אבני נזר" זי"ע, שנסתלק י"א אדר-א' תר"ע), ובתוך כך הזכיר מה שהעולם היו אומרים עליו שהוא עשה אותו (ה"ישמח ישראל") לרבי ומנהיג, וגילה לו אז רבינו הק' (האבני נזר) זצ"ל המעשה שה' ואמר כי בעת שנפטר אביו הרה"ק והטהור הר"ר יחיאל זצ"ל ה' הוא רבינו הק' באלכסנדר על הלוי' שלו, וכשבא לביתו מן הלוי' מיד בליחה הראשונה ה' בא אליו הרה"ק ר' יחיאל הנפטר זצ"ל וביקש ממנו שיסכים עמו שבנו הרה"ק הנ"ל (ה"ישמח ישראל") ימלא מקומו להנהיג לעדתו אחריו כי בשמים ממתנים (או משגוחים) על הסכמתו ומילא רצונו והסכים עמו, והדבר פלא.

עומדים אנו סמוך ונראה ליזמא דהילולא של האי תנא אלוקי, כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק זי"ע בעל הספה"ק "ישמח ישראל", שיום הסתלקותו היה בכ"ט טבת שנת תר"ע, ומנו"כ באלכסנדר שבפולין.

כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה"ישמח ישראל" זי"ע, הנהיג את יהדות פולין, שהאירה מכבודו וחכמתו ותפארת יקר גדולתו, הלוא המה בכתובים. ספרו הק' והבהיר "ישמח ישראל" הפך לנכס צאן ברזל בתורת החסידות, ובכל מקום הוא נמצא בשורה הראשונה של ספרי חסידות, ומן הבאר ההיא ישקו כל העדרים, עד ביאת משיח צדקינו בב"א.

מרנא ורבנא הישמח ישראל זי"ע אמר לפני הסתלקותו, "עם איז גיוועזען גיט, עם איז גיט, עם וועט זיין גיט", במשפט קצר זה מיצה רבינו הקדוש את כל מהותו בעולם הזה, והוא מבקש לנו שנחדיד לנו ש"היה טוב", דהיינו לפעמים איש ישראל, אומר לעצמו וחושב מחשבות מה יהיה עם העבר שלו ח"ו, וזה יכול לגרום לו להגיע לידי עצבות ומרידות, כי באמת אין איש שלא יחטא ח"ו, והיצר הרע שרוצה להפילו לכאר שחת, בוודאי מנסה להעצב אותו ולומר לו שהוא מלא חטאים מהעבר שאפילו תשובה לא יועיל עליהם ח"ו, אולם רבינו הקדוש מגיע ואומר לנו "עם איז גיוועזען גיט", דהיינו מה לך להביט ולחפש את בעיית העבר, אדרבה תתחזק ותצליח עי"ז להתקדם במעלות עבודת השי"ת ותורתו. ובהמשך דבריו הק' אמר רבינו "עם איז גיט", דהיינו כאשר איש מישראל הנמצא בהלך מחשבתו ומביט באיזה מצב הוא עומד, הוא אומר לעצמו מה יהיה איתי, ובמצבי הנוכחי, אני לא יכול להגיע לכלום, כי אני איש נבער מדעת, ולא עושה מצוות וכדומה ח"ו, והיצר"ר שמה במחשבתו הנואשה הזאת ח"ו, ולכן אומר לנו רבינו הקדוש: "עכשיו זה טוב", אמנם הנך רוצה ומרגיש ויודע שיש לך במה ואיך להשתפר, ואמנם שתמיד צריך האדם להתחזק ברוחניות ולעלות מעלות רמות ונשגבות, אבל לכל ידה ממנו נידח. ובהמשך אמר רבינו "עסו ועט זיין גיט", דהיינו שאיש מישראל שמסתכל על העתיד, יכול לומר לעצמו אפילו אם ח"ו העבר לא היה טוב וגם כעת במצב הנוכחי, המצב אינו בכי טוב, אולם לא אבדה תקוותנו ביה"כ כי יכולים לתקן בהמשך, וזא יהיה טוב.

ובפרשת ויחי (אות ג') נותן לנו רבינו הק' דרך התחזקות, ושם מדבר על הענין של יעקב בנו ע"ה שנסתלקה ממנו שכינה בעת שרצה לגלות לבניו את הקץ, ומביא שם את המדור "צ"ח, י"ט) עה"פ יהי דן נחש עלי דרך (מ"ט, י"ז) וכו' לפי שה' יעקב אע"ה רואה וסובר על שמשון שהוא מלך המשיח כיון שראה אותו שמות אמר אף זה מה, לישועתך קייתי ה'. ומסביר רבינו בקדושו: היינו יעקב אע"ה היה צופה ומביט באחרית הימים וראה כל היסורים והצרות והרפתקאות שיעברו על בניו, כיון שראה את שמשון ניהם את נפשו כי סובר בו שהוא מלך המשיח והוא גאל ויפדה את בניו מצרותיהם, כיון שראה אותו שמות אמר אף זה מה לישועתך קייתי ה', מאמין אני עוד באמונה שלימה

## מתולדותיו

האדמו"ר רבי ירחמיאל ישראל יצחק, בעל ה"ישמח ישראל" מאלכסנדר, נולד בשנת תרי"ג לאביו האדמו"ר הזקן רבי יחיאל מאלכסנדר.

בגיל שבע נסע לחג השבועות לאדמו"ר רבי מנחם מנדל מוורקא יחד עם אביו הקדוש, והתאכסן באכסניא אחת עם רבינו רד"ב מביאלה. לימים סיפר כיצד זכה לכך שהאדמו"ר מוורקא ידבר עמו: "בחג השבועות השכם בבוקר ראו החסידים את הרבי מוורקא מגיע ומתקרב לאכסנייתם. תיכף נעמדו כולם בבהלה. אני יצאתי הרוצה עם סידור קטן, הרבי פגשני ושאלני: 'מ' לימדך להתפלל, האב או המלמד? הייתי ילד קטן ועניתי: 'הסידור! הרבי נהנה מהתשובה וצבט בלחיי.

נכנסתי אתו יחד לאכסניה, והוא שאלני מספר פעמים אם אני אוהב רבי וחסידים, אך פתאום נפל עלי פחד

כ"ק מרן אדמו"ר הזקן השרף מאלכסנדר זי"ע, ביקר כמה פעמים אצל כ"ק מרן אדמו"ר רבי אברהם יעקב מסאדיגורא בלוי' בנו כ"ק מרן אדמו"ר הרבי בעל ישמח ישראל זי"ע המאורן של ישראל, ואיש אחד מאנ"ש נכבד מאד שגו בעיד לאדו, שמו רבי שבתי ענגלארד זצ"ל, היה גם מבקר אצל הרבי מסאדיגורא, ופעם אחת אמר לו הרבי מסאדיגורא: הרבי שלכם היה בעת הזה אצלינו ביחד עם בנו, ולא הייתי יכול להביט בפניו הקדושות מומת גדול יראת שמים שלו, ובנו (הישמח ישראל) הוא מראשו עד רגליו ומרגליו עד ראשו כולו ראש.

כ"ק מרן אדמו"ר ה"אמונת משה" זצוק"ל, 'צדיק באמונתו' (ב"ב תשס"ג) ח"ב, ע' פ"ה

סיפר לי כבוד ידידי הרב הגאון הגדול המפורסם לתהלה וכו' וכו' מוהר"ר יצחק יהודא (שליט"א) [זצ"ל] אבד"ק קוטנא חתן אדמו"ר הגה"ק בעל שם משמואל זצ"ל, שביום



בכל בית-מרוזח יש מים כדי ליטול, וגם תברך שם ברכת המוציא וברכת המזון, מבטיח אני לך שהסוס שלך יאכל כמו סוס ויחזיק מעמד ימים רבים". אחר כך, הפנה הרבי את מבטו לאחוריו לכיוון העולם' שהיה שם בבית, ואמר בחייו: "נהייתו כבר גם רופא סוסים..."  
הרה"ח ר' יצחק צבי פראנק ז"ל, "ליקוטי יצחק צבי" (ב"ב תשס"ג) ע' 214

פעם בא לרבינו בעל "ישמח ישראל" מאלכסנדר, יהודי פשוט מדלת העם והתלונן שאשתו נכוותה קשות לפני כמה ימים והיסורים החלו דווקא היום לגבור עד שלא נותר לה כבר כח לסבול. הרגיעו רבינו זי"ע ואמר לו, "זה יעבור בעזרת השם יתברך, אך מכאן ולהבא מוטב שתזהרו יותר בשמירת שבת". האברכים שעמדו מסביב הביטו איש אל רעהו והיו בטוחים שהם עדים למעשה פלא, רוח הקודש.

כשיצא האיש לאחר שקיבל על עצמו להזהר מהיום והלאה בשמירת שבת, העיר הרבי זי"ע כשבת שחוק על שפתי, זה לא ענין של רוח הקודש, אלא פשוט מאד, צריך להקשיב היטב לדבריו של כל אדם. כשהוא נכנס והתלונן בפני שהיום התחילו היסורים לגבור, עשיתי מיד חשבון, הלא הוא יום שני בשבוע, וא"כ זהו סימן שהיא נכוותה בעצם יום השבת, שהרי כלל בדינו (על פי בראשית ל"ד כ"ה) שבוים השלישי היסורים גוברים והולכים ואין זה כלל רוח הקודש (מפי הרה"ח ר' משה בוים ז"ל).

הרה"ח ר' אפרים פישל שטיין שליט"א, "אוצר ספרים" (ב"ב תשס"ג) ח"ה, ע' א'תקמ"ג

שמעתי מהרה"ח ר' משה בוים ע"ה מ"ב"ב אשר היה בן למעלה ממאה שנה, והכיר עוד את הרה"ק הישמו ישראל זי"ע, וסיפר על עצמו כי בחינתו נער קטן נסע עם אביו אל הרה"ק הישמו ישראל זי"ע, וכשבנכנסו לביתו שמעו האריך שהוא מברך ברכת אשר יצר בהתלהבות גדולה וכו', ועשה עליו דבר זה רושם גדול, כשהזכיר לביתו חיקה לעצמו את התנועות והקול שביד הישמו ישראל זי"ע את ברכת אשר יצר, וגער בו אביו ואמר לו: משה, מה הנך מדמה שבאם מברכין כך אשר יצר תהיה עכשיו לרבי? טעות היא בידך אלא מי שהוא רבי הוא מברך אשר יצר...

כ"ק מרן אדמו"ר מפנינסק-קרלין שליט"א, "בצילא דמהימנותא", בשלח תש"ע, ע' י"ד

הגה"ח רבי שמחה אוברבוים זצ"ל מלאדו, מגדולי חסידי אלכסנדר, סיפר: נהירא שהרבי הישמו ישראל הגיע לעירנו בימי חורפו לצורך מצוה, ובהיכנסו "לשטיבל" הרבה לעסוק עם בני החבריא בפלפולי אורייתא, אך הנה באמצע הפלפולים עמד וניגש

אל ארון הספרים והוציא מתוכו ספר, פתחו ועיין בו במשך רגעים אחדים, ואחר פסע אנה ואנה זמן רב בהתלהבות יתירה. לכסוף שקטה רוחו וניגש שנית אל בני החבריא והמשיך להתפלפל עמהם שעה ארוכה. אח"כ עמדו להתפלל ערבית, כשסיימו פנה ללכת אל מעונו של החסיד הנגיד המפורסם ר' לוי כהן ז"ל (בנו של הצדיק ר' משה נחמיה זצ"ל אב"ד דווראט, מתלמידי החוזה מלובלין וצדיקי פשיסחא ווארקא). שהכין לכבודו סעודת מרעים, ואכן נלוויתו אליו. תוך כדי הילוכו הבחנתי שהוא תפוס שרעפים, משוטט בעליונים, כולו אש להבה. ההרבתי ושאלתי אותו מה פשר התלהבותו. נענה וסיפר לי, שראה בספר ענין נשגב מאד, שהביאו לידי התפעלות. שאלתי אותו מה שם הספר, ואמר שהוא ספר "יסוד העבודה" ממהר"א מסלונים זי"ע, שמבאר הכתוב "ואמנתך סביבותיך" בלשון זו "מיט אמונה נעמט מען דיר ארום" והדברים עמוקים למשכיל.

הרב אהרן סורסקי שליט"א, "מסוד שיח חסידים" (ב"ב תשס"ז) ח"א, ע' 42

#### תואר פני קדשו

שמעתי שסיפר כ"ק אדמו"ר (שליט"א) [ה"אמרי מנחם" מאלכסנדר] זצ"ל [י' אייר תשנ"ה] שאצל רבינו הקדוש בעל ישמח ישראל זי"ע לא יכלו לצלם תמונות ממנו, כי תמיד כאשר רצה מאן דהו לקחת תמונה ממנו, הרגיש מיד ולא נתן לו, ולכן אין שום תמונה מתאר פני קדשו.

ובפעם אחרת [אייר תש"נ], כשיצא מביקור אצל האדמו"ר מוויז'ניץ מאנסי שליט"א, נענה ואמר: "איך וואלט געוואלט זיין ווי דער ישמח ישראל ז"ל שכל תמונה שלקחו ממנו מיד נשרף.

הרה"ח ר' אפרים דוד גוטמן הי"ד, "ליקוטי ישומית" (ברוקלין תשס"ט) ע' כ"ה

#### מלבוש יהודי

אמר רבינו הקדוש בעל הישמו ישראל מאלכסנדר זי"ע: כתיב "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם" (תהלים קו, לה) - כל זמן שישאר מלבושים בלבושם המיוחד ואין לובשים מלבוש נכרי, הרי כדבר הניכר ובריה בפני עצמו ואין להם ביטול אפילו באלף, משא"כ אם מתחברים עמהם ומתדמים להם, יוצאים הם מכלל בריה ובטלים לגביהם. וכן פירש מש"כ (בראשית לב, יב) "הציילני נא מיד אחי מיד עשו" - הציילני בזמן שעשו ירצה להיות אחי ולהתחבר אתי, כי אז ה"ו אתבטל נגדו, ובכה בכי גדול באמרו זה הפי' (מכת"ק אאמו"ר זצ"ל).

הרה"ח ר' נח גד וינטרויב ז"ל, "בישישים הכמה" (ירושלים תשנ"ה) ע' רמ"ה

## מעשי צדיקים

### לרגל יומא דהילולא של הרה"ק רבי שניאור זלמן בעל התניא והשו"ע זי"ע א - כ"ד טבת

לפני הרבי, רבי שניאור זלמן הקשיב לדבריו רוב קשב, ולאחר שהמתין בסבלנות לסיום דבריו, החל הרבי להרצות את הסוגיה בירושלמי, ולאחר מכן את ההלכה הנדונה ברמב"ם, אופן לימודו של רבי שניאור זלמן והצורה שבה הסביר את הדברים, שמטו את היסוד לקושיות הקשות והנפלאות, רבי ברוך מרדכי היה המום ולשונו כמו נעתקה מפיו, לאחר כמה דקות של שקט, נפרד מ"בעל התניא", הוא יצא מחדרו של הצדיק גאון הגאונים נסער ונרעש.

הנוהג בליאזנה היה, שהיוצאים מ"יחידות" אצל הרבי היו פוצחים בריקוד חסידי המכונה "ריקוד היחידות". בצאתו מחדר הרבי נסחב רבי ברוך מרדכי על ידי כמה מן האברכים הצעירים לריקוד הנהוג, אולם רגליו רקדו, אך לבו ומחשבותיו לא היו עמו, עדיין לא נרגע מהתרגשותו. לאחר סיום הריקוד ולאחר שנרגע מעט, ישב וסיפר לסובבים על מה ולמה התרגש כל כך, כמובן שגם צעירי החסידים התרגשו מהדברים ששמעו, אם כי זה לא היה בשבילם חיידוש כל כך גדול. רבי ברוך מרדכי נשאר עוד זמן בחצרו של "בעל התניא", שם התעלה בלימוד תורת החסידות, ולאחר פרק זמן מסוים נפרד רבי ברוך מרדכי מחבריו החדשים, וחזר לביתו כחסיד לכל דבר.

יום אחד סיפר רבי ברוך מרדכי לאחד הקרובים אליו, על הקושיות החמורות בירושלמי וברמב"ם, קושיות שלאיש לא הייתה עליהן תשובה שתניח את דעתו, ועל ה"יחידות" המופלאה אצל רבי שניאור זלמן בעל התניא, שבמהלכה הוברר לו לתדהמתו כי למעשה הקושיות שבעיניו היו חמורות, חסרות בסיס הן, לאחר שהלה שמע את הקושיות והתירוצים, נפעם אף הוא מגאונותו של הרבי ואמר לרבי ברוך מרדכי: מוכרחים לגשת לגאון מוילנא ולהציע לפניו את העניין.

רבי ברוך מרדכי קיבל את הרעיון, והשניים התייצבו לפני הגר"א, רבי ברוך מרדכי ביקש להזכיר את שתי הקושיות לגאון, אלא שהגאון כלל לא היה זקוק לתזכורת, ומיד החל להרצות מילה במילה את שתי הקושיות, וגם את אותם הדברים שהוסיף הוא לקושיות בפעם הקודמת. כשסיים הגר"א את דבריו, חזר רבי ברוך מרדכי באוזני הגאון על ביאור הסוגיות כפי ששמע מפיו של רבי שניאור זלמן. הגר"א הקשיב לדברים בקשב רב, ולכסוף הוא נראה אחוז בשרעפיו למשך כמה שניות.

לפתע התרומם הגאון הקדוש מלוא קומתו עטור בטליתו ותפיליו, ואמר בהתרגשות רבה: "תשובות כאלה יכול לומר רק הריש מתיבתא דרקינע, (ראש הישיבה של מעלה) ואם גאון או צדיק אמר את הדברים, יודע הוא זאת ברוח הקודש, לו שמעתי אני בעצמי את הדברים מפיו של הגאון שאמרם, הייתי נוקט כלשונו של רבי יוחנן שאמר אחריו לבית המרחץ" מוילנא מאניה אבתריה לבי מסותא' (אשא את בגדיו מספרים, שלימים התחרט רבי ברוך מרדכי חרטה עמוקה, על כי לא אור עוז בנפשו לגלות לגר"א מוילנא מיהו אותו גאון האלמוני שיישב את סוגיות הגמרא בדרך מופלאה כל כך, ושהגר"א היה מוכן כדבריו לשאת את בגדיו, אולי חשיפת שמו של רבי שניאור זלמן בעל התניא, הייתה מונעת את אש המחלוקת המיותרת שניצתה בין המתנגדים לחסידים.

תשובות כאלה יכול לומר רק הריש מתיבתא דרקינע סיפור זה קרה לפני למעלה ממאתיים שנים, בסביבות העיר שווינציאן הסמוכה לעיר ווילנא, נולד הגאון רבי ברוך מרדכי מרבי ברובינסק זצ"ל, בצעירותו חי ולמד מספר שנים בוילנא, ושם דבק בו הכינוי "העילוי משווינציאן". כל גדולי העיר אהבו להשתעשע בפלפול עם העלם הצעיר ברוך הכישרונות, כעבור זמן מה נעשה העילוי בן בית גם אצל הגאון הקדוש רבי אליהו מוילנא זי"ע בכבודו ובעצמו, שהתרשם עמוקות מעומק המחשבה ומהיקף הידיעות של הצעיר.

בשלב מסוים של חייו, פגש רבי ברוך מרדכי בתלמידיו של הרב הקדוש רבי שניאור זלמן בעל התניא והשו"ע ערוך זי"ע, אט אט התקרב אל רעיון ודרך החסידות, עד שבאחד הימים החליט שהוא צריך להתקרב יותר ולבדוק מקרוב את דרכו של "בעל התניא". אומר ועושה, בוקר אחד קם ונסע לליאזנה מקום מושבו של רבי שניאור זלמן, כשבא רבי ברוך מרדכי לליאזנה, הייתה כרסו מלאה כבר בתורת החסידות, ובכל זאת הוא לא היה שלם עם עצמו, ובכלו עדיין כרסם הספק לגבי הדרך שבה יילך.

הסדר בליאזנה היה, שהמבקש להתקבל ל"יחידות" אצל הרבי בעל התניא, חייב היה לעבור תחילה סדרה ארוכה של הכנות. הממונה על האברכים שבאו לליאזנה כדי להתוודע אל רבי שניאור זלמן ולהתקבל על ידו, היה רבי יהודה לייב זצ"ל אחיו של הרבי, תחילה בחן את האברכים בלימוד, לאחר שעמד על טיב לימודם וידיעותיהם, היה מתווה לכל אחד ואחד מהם דרך פרטית בלימוד נגלה וחסידות, לימוד זה היה נמשך מספר שבועות, אז היה האברך חוזר ונבחן פעם נוספת על ידי שני אחיו הנוספים של הרבי רבי מרדכי זצ"ל ורבי משה זצ"ל, רבי מרדכי הצטיין בבקיאות מיוחדת בש"ס בבלי ובראשונים, ורבי משה נודע בשליטתו הנדירה בש"ס ירושלמי וברמב"ם.

גם רבי ברוך מרדכי עבר מסלול דומה, שבועיים תמימים למד יומם וליל בהתאם להדרכתו של רבי יהודה לייב, ולאחר מכן נקרא לשיחה אצל שני האחים האחרים, ולאחר שבחנו אותו כנהוג ועמדו על טיבו, רק אז נכנס ל"יחידות" אצל "בעל התניא". רבי ברוך מרדכי נשא בצקלוננו שתי קושיות חמורות בירושלמי וברמב"ם, את הקושיות האלה נהג להציג לכל גאון בתורה שפגש, ועד כה איש מביניהם לא הניח את דעתו בתשובותיו. פעם אחת אף העז להציג את הקושיות לפני הגר"א מוילנא, שלא ככל יתר הלמדנים אשר ניסו את כוחם בתירוץ הקושיות, הגר"א דוקא חיזק את הקושיות והוסיף להן עומק על עומק, אולם תירוץ לקושיות לא נתן.

מראהו נורא ההוד של רבי שניאור זלמן, גרמה להתרגשות גדולה אצל רבי ברוך מרדכי, וכמעט מנע ממנו להציג לפניו את הקושיות, לכסוף התגבר על הרגש ושטח אותן

# חזקנו קורא נא

לחזק ולעידוד לימים אלו

## התפילה השגורה שהיתה בפייהם של בני ישראל וגאלם מארץ מצרים

עדים אנחנו בשנה האחרונה לתופעה שמגלה עוצמה בימים שבו הנגיף מחולל רעות, ותופס בקרבו אנשים נשים וטף. התופעה היא שעל פי כללי הוראות הבריאות בכל מקום בעולם, צריך האדם שמצאו בו את הנגיף להיות בודד ומבודד, ואילו כל מי שהיה בד' אמותיו, גם צריך להיכנס לבידוד של מס' ימים. ובבידוד הזה צריך להתפלל בבית ללא מנין, וחסר את הקדיש ואת הקדושה ואת הברכו ואת השמונה עשרה, בקיצור, הרבה דברים שנפסדים ברוחניות בגלל הבידוד הזה. מה עשו חכמינו ז"ל, לכל מי שלא יכול להתפלל במנין, ומפסיד את כל הדברים שנאמרים בעשרה, הביאו לו לומר דברי תורה, שבתוכם נמצאים הקדושה או הברכו או הקדיש, ובכך משלים את החסר. וזה מזכיר את המשל שמספרים אל אותו מלך שהיה לו בן שלא בקו בריאות הנפש, ושלוה אותו לבית משוגעים, בית הסגר שמתאים לכאלה אנשים. והמלך היה שולח סכום נכבד להנהלה על החזקת בנו. לאחר שבועות מספר הילד חזר לקו הבריאות, והנהגה לא רצתה להודיע זאת למלך, כי הם לא יקבלו מעתה את הסכום הנכבד מהמלך, ועל כן לא הודיעו לו את הבשורות הטובות והמשמחות. שכן המלך ראה כל זאת, אז חשב במחשבתו מה לעשות... היה אפשר לשלוח מכתבים מהבית שם אל אנשים בעולם, וכן המלך ידע שהם יבדקו מה כתב הבן לאביו המלך, הם ידעו גם ידעו שהוא יכתוב שהוא בריא ושלם, ויגידו להוציא אותו מהבית, ולהחזיר אותו תיכף ומיד אל הארמון. מה עשה. לקח דף וקישקש עליהם פסים לאורך כל הדף ובתוכו השחיל מילים, שבו יבין המלך את כל הנעשה. ובאמת היה שהם בדקו, ושהם ראו קשקושים שמחו להביא את המכתב אל המלך, שיחשבו שהוא לא בקו הבריאות, אבל המלך הבין מה הבן רוצה ומבקש, ועל כן ציוה שישיחורוהו לאלתר.

ואם הדברי תורה שאנחנו אומרים, ובתוכו משחילים את הדברי תפילה, אנחנו מעלים את זה לפני כסא הכבוד, ופועל את פעולתו. ואפילו שקשה לאדם והוא לא מתפלל במנין, עם כל זה עמו אנכי בצרה' הקב"ה עימנו, בביתנו, לסומכנו, ולהיות לנו לעזר. ובתפילה ובתקוה שלא נצטרך להגיע אל השעות הקשות הללו בשום פנים ואופן. ויהי' שיעמוד לנו גם לצאת מן הגלות הזאת, לגאולה השלימה בקרוב ובימינו.

השבוע בפרשתנו (ב', כ"ג) "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה" ולאחמ"כ (שם, כ"ד) "וישמע אלוקים את נאקתם, ויזכור אלוקים את בריתו, את אברהם את יצחק ואת יעקב". מפרשי' ז"ל" נאקתם - צעקתם. את בריתו את אברהם - עם אברהם. הוי אומר שהקב"ה שמע את שועתם שזעקו בני ישראל מתוך העבודה פרך שהעבירו אותם המצרים, ועלתה שועתם אל האלוקים מתוך העבודה הקשה. ובפסוק אחר מובא עוד פעם "וישמע אלוקים את נאקתם - צעקתם, וזכר את הברית שכתת עם אברהם עם יצחק ועם יעקב. ואז הגיע הקב"ה והביא להם את משה רבינו שיגאל אותם מארץ הטומאה הזאת. וכמו שאנו רואים בהרחבה בפרשתינו, ובפרשיות הבאות.

המקור לדברינו בדברי בעל ההילולא רביה"ק בעל ה"ישמח ישראל" ז"ע (פרשתנו אות ב') בלשון קדשו: "כ"ק אמו"ר (הרה"ק רבי יהואל) זצלה"ה ז"ע דיבר בקדשו שהתחזקות כל איש ישראל היא אשר הקב"ה רואה את הלחץ והדחוק אשר הצרות והמניעות ימנעוהו, וכמה מלחמה וגבורה צריך שיוכל לצעוק ולהתפלל איזה תפילה לפני ה', ונראין הדברים מהמשך הפסוק שאמר הקב"ה, 'ועתה' בזמן הזה שישאל הם במצב כזה בעומק הקליפה ר"ל קרוב למ"ט שערי טומאה, וגם כח הדיבור הוא בגלות וכמבואר בספה"ק שאפילו כח הדיבור לא היה להם, רק צעקו ויזעקו אי וי, ואנחה זו השוברת חצי גופו של אדם (ברכות נ"ח): נשמעת לפני הקב"ה, יען כי ראה והביט לשפל מצבם, ועד כמה הגדיל עליהם כח הטומאה ר"ל, וכמה יגיעות יגעו עד שזכו לצעוק ולזעוק לאביהם שבשמים עכ"פ אי וי, ולזאת יקרה בעיניו האנחה הזאת, ומכאן הוא כח ההתחזקות לכל איש ישראל, אשר מגודל צרותיו וחסריו לא יוכל כמעט לפתוח פיו בתחינה ותפילה לפני הקב"ה, ואם מתפלל הוא כמעט מעורבב ומבולבל מהתחשבות המבלבלים אותו, אעכ"פ כל יאמר נפשנו נואש, ויזעק ויתפלל לה' בכל יכולתו, ואף אם לא יעלה ח"ו מכל תפילתו רק אנחה אחת מקרב ולב עמוק, שהי'ת בוחן לב יחשוב עניו ומרודו ושפל מצבו ומקומו ושעתו שהביאו לבלבול הדעת, וברוב רחמיו וחסדיו ישמע לאנחה האחת וישמע וישעונו. ע"כ תורה דיבוריו הק' היוצא לנו מדבריו הק' שלא ידעו בני ישראל מה ואיך להתפלל, והזעקה שזעקו מלב

נשבר אי וי' אנחה השוברת חצי גופו של אדם, זה עמד להם לצאת מארץ מצרים. והם הנחילו לנו לדורות עולם את דרך התפילה שיתפלל אדם, ואפילו הוא בשעות קשות, שקשה עליו התפילה, עכ"ז מתוך הצרה והיגיון הקב"ה יגאל אותו בזכות זה התפילה. ולהוסיף נופך על דברי רבינו, נעיינ מעט בדבריו של סניגורם של ישראל בעל הספה"ק "קדושת לוי" (פרשתנו בד"ה ויאמר) וזה דבריו הק': "הנה לבאר, כי כשהאדם מבקש איזה טובה מהבורא יתברך, אזי לא יהיה עיקר כוונתו מחמת דבר הנוגע לעצמותו, רק עיקר כוונתו יהיה כדי שעל ידי זה יעבוד את הבורא יתברך שמו בטוב לב. והנה ישראל במצרים היו בקטנות השכל, וצעקתם היה מחמת דבר הנוגע לאדם לעצמותו. ולא צעקו שיושיע להם מצרתם בכדי שעל ידי זה יעבדו את הבורא ברוך הוא ויקראו עם ה'. כי במצרים היו בקטנות השכל. והנה הקדוש ברוך הוא עשה להם שני טובות. אחד, מה שהושיע להם בצרתם, מיד מצרים; ועוד עשה להם טובה גדולה, שקיבל צעקתם כאלו צעקו בשבילו. כלומר, כאלו צעקו שיושיע להם מצרתם שעל ידי זה יקראו עם ה'. וזהו רמז בפסוק "ראה ראיתי את עני עמי", רמז ראיתי את עני עמי אשר רוצים להיות עמי. וזהו הרמז בפסוק "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי", כלומר כאלו עיקר צעקתם אלי, בשבילי, אשר רוצים וצווקים שאושיע להם בשביל לעבוד אותי. ורמז בפסוק שלפניו: "ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו" מה שצעקו בשביל עצמם מפני נוגשיו, מפני שהיו במצרים בשיעבוד, והיה להם שכל קטנות. ע"כ לשוננו הק'.

והנה יש לנו יותר ביאור לדברי רבינו ה"ישמח ישראל" בדלעיל, שבמצרים היו בקטנות המוחיו, ולא היו יודעין על מה להתפלל ועל מה לבקש, וכך זעקו מתוך צרתם, והקב"ה לא רק שושיע אותם מצרתם, אלא גם קיבל את צעקתם, שהרי הם צעקו מלבבם הנשבר אל השי"ת, שיגאל אותם מהצרות ומהשיעבוד שהם עוברים במצרים.

ודבריהם מרומזים בדברי הרה"ק רבי מנחם מנדל מווארק"ו ז"ע שדיבר בקדשו 'ותעל שועתם' שועה היא צעקה פנימית. 'ותעל שועתם' הצעקה הפנימית אל האלוקים שצעקו שלא יכולים לעבוד אל האלוקים, שזו היתה צעקתם מפנימיות ליבם. (אוצרות החן).

ונסיים בקושיא שהעלה הרה"ק בעל ה"אמונת משה" ז"ע (פרשתנו אות ט"ו). הכתוב אומר "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם". ומפה מעלה כמה קושיות. א. הדבר תמוה מאוד שהיה כבר אומר למעלה 'ראה ראיתי את עני מצרים וגו', א"כ מה להוסיף כאן 'ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגו'. ב. מה שייך לומר לפני מלך מלכי המלכים - הקב"ה שמלא כל הארץ כבודו דלית ארת פניו מניה 'צעקת בני ישראל באה אלי, וכי אפשר לעשות ח"ו אפילו תנועה אחת בלי כוחו ית"ש?

הוא מותיב והוא מפרק. מתרץ רבינו אלא נראה שהענין הוא שלעומת זה טען משה רבינו ע"ה 'אכן נודע הדבר' ופירש"ו ז"ל 'מדדשו נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך אבל רואה אני שהם ראוים לכך' עכ"ל. א"כ ע"י משה רבינו ע"ה התחזקה מדת הדין ח"ו, לכך אמר השי"ת 'הנה צעקת בני ישראל באה אלי', כלומר שהיא צעקה של אמת למה נגרע מכל האומות ח"ו, וצעקה כזאת מגעת עד כסא הכבוד, כי צעקה שאינה של אמת אינה מגעת עד כסא הכבוד שדובר שקרים לא יכון לנגד עיני (תהילים ק"א, ז'), אבל צעקתם היתה צעקת אמת, למה נגרע מכל האומות שאפילו הגרוע בישראל הוא יותר טוב מכל האומות. ודבריו הקדושים הם כחוליה של כח התפילה הפשוטה והקצרה שהיתה תמיד שגור על פיהם של בני ישראל בתוך ארץ מצרים, בתוך השיעבוד והצרות, ידעו גם ידעו שרק ע" תפילה מעומק לבבם, יעלה כריח ניחוח אשה לה', ותפילה זו כדאי היא להוציאם מארץ מצרים. וגם היום שנמצאים אנו בתקופה שהמגפה עוד מפילה חללים ה' ישמרינו ויצילנו, תפילה פשוטה מלב נשבר יכולה להועיל יותר מהכל, ומתוך כל הצרות נרים את ידינו אל אבינו שבשמים ונבקש מעימו שלח רפואה שלימה לחולי עמך, ומנע מגפה מנחלתך, שלח לנו גואל צדק במהרה ובימינו. 'ותערב לפניך עתירתנו כעולה ובקרבן. אנא רחום ברחמיך הרבים השב שכנינו לציון וסדר העבודה לירושלים. ותחינה עינינו בשורך לציון ברחמים, ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות'. (מתוך סדר התפילה במוסף של ימים הנוראים). וכן יהי רצון אבינו רועינו שנזכה לצאת מהמצרים, בכלליות ובפרטיות, לגאולה עולם השתא בעגלא ובזמן קריב.

## עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון  
a13215113@gmail.com

**הודעה משמחת**  
ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלון אשרי האישי"  
או במספר טלפון ("קהילות"):  
8915 וולקיש קוד 7000-275-073, ולקיש קוד 8915  
אין ניתן אכלם הפגיל, אלא פינכס רחמים אגראם אפנה  
בכח אלא

לע"נ הרה"ח רבי יוסף אלימלך בן הרה"ח רבי חיים אליעזר ז"ל נלב"ע י"א אלול תשע"ח ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה אריה ז"ל נלב"ע בשבועות תשע"ד ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ה-ן 540321-ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.